

myötä tullut tavarankäytön todellisia tarpeita tyydyttämään. Monet suosivatkin jakamistaloutta sosiaalisten tarpeiden vuoksi, kuten eräs amerikkalainen nainen, joka mainosti netissä järjestävänsä yhteisiä illallisia pääasiassa tavataksaan uusia ja erilaisia ihmisiä.

Kiintoisa kysymys on, miten perinteiset kaupalliset yritykset suhtautuvat jakamistalouteen. Monet kokevat sen uhaksi, mutta monet myös ovat lähteneet mukaan leikkiin, vaikka heilläkin on tähtäimessä taloudellinen hyöty. Esimerkiksi MG on Yhdysvalloissa alkanut myymisen ohella myös vuokrata autoja: kun ihmiset kokeilevat ja tutustuvat MG:n autoihin vuokraamalla, he ehkä innostuvat näistä menopeleistä ja ostavat itselleen MG:ltä oman auton.

Herääkin kysymys, eikö tässä ole vaarana, että kaupalliset voimat lopulta kaappaavat jakamistalouden itselleen ja näin kääntävät sen omia lähtökoh-

tiaan vastaan? Vaaran mahdollisuutta vahvistaa se, että näin historiassa on usein käynyt: jokin liike tai aate alkaa pienimuotoisena ja aitona, mutta karkaa sitten luojiensa käsistä ja kasvaa isoksi ja epäinhimilliseksi instituutioksi – on kyse sitten uskonnosta, politiikasta tai, kuten tässä tapauksessa, taloudellisesta toiminnasta.

Kirja käsittelee jonkin verran myös jakamistaloutta ympäröiviä vaaroja, mutta suhtautuu niihin aika huolettomasti.

Toisaalta *Kaikki jakoon!* vetoaa julkiseen sektoriin, joka voisi ja jonka pitäisi luoda edellytyksiä jakamistaloudelle. Yksi on lainsäädännön uudistaminen ja selkeyttäminen. Esimerkiksi vakuutuslaitteita pitää kehittää, jotta arvokkaiden tavaroiden yhteiskäyttö on turvallista. Verojen pitäisi tehdä julkisestikin selväksi, maksetaanko veroja esimerkiksi aikapankkityöstä, ja jos maksetaan, niin miten. Etenkin Suomessa, jossa jaka-

mistalous on Yhdysvaltoihin ja moniin Euroopan maihin verrattuna vasta lapsen kengissään, tällaiset tekniset asiat tuottavat päänvaivaa monille.

Julkisen vallan tulisi myös taloudellisesti tukea uusia rahoitus- ja liikemalleja. Esimerkiksi Isossa-Britanniassa Nesta tukee jakamistalouden start-up-toimintaa. Pitäisi myös uudistaa fyysistä infrastruktuuria esimerkiksi rakentamalla yhteiskäyttöpyörien verkostoja kaupunkeihin. Ja tietysti edistää autojen, noiden saastuttajista pahimpien, yhteiskäyttöä erilaisilla kannustimilla.

Summa summarum: selkeästi ja sujuvasti kirjoitettu sekä monilla valaisevilla konkreettisilla käytännön esimerkeillä varustettu *Kaikki jakoon!* vakuuttaa lukijan siitä, että tämä vasta tällä vuosisadalla alkanut mutta nopeasti etenevä talouden muoto saattaa pystyä pelastamaan niin ihmiset, yritykset kuin maapallonkin.

Tietojärkäle suomalaisen terveystalouden perusteista

MARTTI KEKOMÄKI

Maamme terveystalouden tuntu olevan pysyvästi tienhaaras, valintojen edessä. Valintoja tekevien on hyvä tietää tulosuuntansa, hyvä on myös muistaa kuljetun tien tärkeimmät merkkipaikat. Vain tämän tiedon pohjalta voi kulkija valita kulku-uransa viisaasti.

Kirjan toimituskunta nimekkäine kirjoittajajoukkoineen on

tuottanut merkittävän dokumentin kuvaamalla suomalaisen terveystalouden kehityksen. Teos painottaa väestön terveyden laaja-alaista edistämistä ja nimenomaan terveyttä edistävän, ennakoivan norminannon merkitystä. Suomessa, päinvastoin kuin aika monessa muussa maassa juuri ”public health” ja ”health care” kytkey-

---

Marita Sihto & Hannele Palosuo & Päivi Topo & Lauri Vuorenkoski & Kimmo Leppo (toim.)
Terveystalouden perusta ja käytännöt
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2013

tyvät toisiinsa vahvasti. Väestötasoiset terveystavoitteet ovat ohjanneet poliittista päätöksentekoa jo pitkään.

Kaukaa on jo tultu mutta perillä ei silti olla. Väestöryhmien suuret ja edelleen kasvavat terveyserot ovat se nimenomainen syy, joka estää maatamme kilvoittelemasta terveydenhuollon mallimaan tittelistä. Palvelujärjestelmäämme ei voi pitää leimallisesti pohjoismaisenaakaan, Suomessa herrat von Bismarck ja Beveridge eivät tunnu pääseen yhteisymmärrykseen hyvän palvelujärjestelmän piirteistä. Anglosaksien ilmaisu ”two-tiered care system” ja ”poor services for poor people” ovat kiipeän totta omassa maassamme.

Kirja tarjoaa monia erillisiä syitä tähän tilanteeseen. Tilanteen korjaaminen tuntuu erikoisen vaikealta, vaikka vähäisiä merkkejä erojen tasoittumisesta on nähtävissäkin. Palvelujärjestelmän omia pulmia ei siis jätetä huomiotta. Korjaavat toimenpiteet tuntuvat vaikeasti toteutettavilta, koska ne loukkaavat milloin minkäkin osapuolen, poliittisten puolueiden, väestöryhmien ja korporaatioden, ”saavutettuja etuja”.

Väestön terveys on kolmen tekijän, sen perimän, yhdessä rakennetun ympäristön turvallisuuden ja yksilöiden tekemien valintojen tulosta, joita sitten varsinainen palvelujärjestelmä muokkaa osaltaan. Harva terveyspuutos on vain yhden tekijän aiheuttama, tavallisesti mukana on kaksi ja usein kolmekin taustatekijää. Perimää emme vielä osaa korjata edes monogeenisten pistemutaatioiden synnyttämien sairauksien osalta. Ympäristötekijöiden hallinta on alkanut jo sujua, esimerkiksi klassisten hygieniasaavutusten ja tartuntatautien torjunnan lisäksi vaikkapa liikennekuolemien ja lasten kaikkien kuolemaan johtavien tapaturmien nopea vähentyminen.

Yksilöiden jokapäiväisiin valintoihin liittyvät sairaudet ovat siis nyt väestön sairaustaakan suurin erillinen tekijä. Ravintoon, liikkumiseen, ns. nautintoaineisiin ja keskinäiseen yhteydenpitoon puuttuminen on myös terveystaloudelle kollektiivista turvallisuutta vaikeampi kyntösarka. Yksilön oikeuksia ja valinnanvapautta korostavassa yhteiskunnassa mikään pakko ei pure, narulla kun ei voi työn-

tää. Muutamat kotimaiset tulokset, muun muassa tupakoinnin väheneminen ja ravinnon monipuolistuminen, kannustavat silti jatkamaan ”terveyspolitiikointia”. Sen potentiaalisesti tuottama terveysmäärä on todella valtava. Tarvitaan tahtoa, oikein levitettyä tietoa – ja toivoa. Näistä rakentuu elämäntähtäintä ja siitä yksilön terveys.

Terveystalouden perusta ja käytännöt on nimenomaan kertomus jo kuljetusta tiestä, ja kirjaa voi varauksetta suositella ammattihenkilöiden koulutusohjelmien tueksi. Ajantasaisine viitteineen teos käy käsikirjastakin. Joku lukijoista saattaisi nimetä nimenomaan terveyspalvelujärjestelmän osalta toivoa eräänlaista normatiivista kuvausta, vaikkapa sitä, mitä tavoitteita, tehokkuus- ja oikeudenmukaisuuskriteereitä onnistuneelle palvelujärjestelmäuudistuksen tulisi asettaa. Palveluiden laadulle kun alkaa olla kansainvälisiä de facto -standardeja. Ehkä lukenut ja kokenut toimittajakunta onkin jo jatkamassa työtään tästä tienhaarasta hyvää tulevaisuutta kohden. Toivotaanpa niin.